1938 ий
23
ФЭВРАЛЬ
№ 18 (401)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвэзэ Коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган

ВИИАН ЛИИЖЭ МЭМНАН РОДНОИ ИОШКАР АРМИИ!

Кронштадт ола гыч „Рвэзэ Коммунист“ газэт рэдакцийыш письма

„ЛЕНИН“ МИНОНОСЭЦ СОВЭТ ГРАНИЦЫМ ЧАПЛЫН ОРОЛА

Марий комсомол организацийлан шэф улшо „Ленин“ миноносэцын командиржэ, политработникшэ да чыла морьакшэ - шамычлан 1938 ий кок пачаш куанымашан ий. Иктыжэ—доблэстный Пашазэ-Крэсаньык Иошкар Армийлан коло ий тэммэ пайрэмым вашлиймаш, вэсыжэ—СССР Вэрховный Совэт Сэссийын Войэннэ-Тэнгыз Флот Калык Комиссариатым утвэрдитлымаш. Тидэ пайрэмым „Лениң“ миноносэцын личный составшэ пашаштэ сай показатэль-шамычыш шумаш дэнэ вашлийэш.

Мэмнан командир дэн политработник-шамычна шкэ обязанностьыштым честь дэнэ шуктэн шогат.

Мэмнан личный составна сложный бойэвой тэхникым тичмашнььэк овладэватлэн. Тидым тыжэчынат ужаш лийэш: кэнгэж мучко чыла мэханизмат пашам чарныдэ ыштэн шогыш.

Корабэльный комсомол организацийна шкэ чаплэ примэржэ дэнэ тэхник йöратымашым комсомолэц-шамыч коклаштэ вэлэ огыл, чыла личный составланат шындарэн. Мэмнан элэктрик-шамычна ончыктымо срок дэч 2 тылзэ ончыч мэханизм рэмонтироватлымашым пытарэныт.

Отдэлэньэ командир Дорошэнко да радист-шамыч группын старшинажэ комсомол бурон члэнжэ Зайцэв йолташмытын вуйлатымышт дэнэ радист-шамыч пашам чаплын ыштат. Нунын подраздэлэньышт сойэдинэньыштэ пэрвой вэрым налэш.

Бойэвой да политичэский подготовкышто мэмнан йатыр отличник, энтузиаст-шамычна улыт. Тэвэ комсомол бурон сэкрэтарьжэ **Артамонов** йолташ, буро члэн - шамыч **Козловский, Кричкэр, Карташэв** йолташмыт, комсорг - шамыч **Голубайэв, Шпигэль,** рьадовой комсомолэц шамыч **Конаков, Колосов** да моло-шамычат.

Комсомолэц **Голубайэв** примэрный младший командир, бойэвой подготовкышто чаплэ показатэлым ончыктымыжлан тудым **Ворошилов** йолташ имэнной час дэнэ наградитлэн. Кызыт Голубайэв йолташым машинный группын старшинажлан шогалтымэ. Тыгак Кричкэр йолташым пашам сайын ыштымыжлан Ворошилов йолташ шэргакан пöлöк дэнэ пöлэклэн. Кызыт когыньыштымат ВКП(б) члэныш кандидатлан пуртымо.

Мэмнам шэфыш налшэ Марий АССР комсомол организаций дэнэ кыл кучымаш начарын шога. Тидэ пэш кÿлэш пашам мланна общо вий дэнэ вийандашна кÿлэш. Марий рэспубликысэ комсомолэц - шамыч да мэмнан бойэцна-шамыч коклаштэ пэнгыдэ кыл кучымашым ыштыш кÿлэш.

Корабэльын личный составшэ партий да совэт правитэльствын шындымэ льубой задачыштым шукташ йамдэ.

БЭЛУГИН А. Н.— „Ленин“ миноносэцысэ партийный организацийын сэкрэтарьжэ. Корнштадт ола.

ЙОШКАР АРМИЙ

Тачэ мэмнан социалистичэский государствын сэнгаш лийдымэ куатлэ Йошкар Армий дэн Войэннэ-Тэнгыз Флотшылан 20 ий тэмын. Тидэ славный идалыкын пÿтынь совэт калык кугу куанымаш да моктанымаш дэнэ палэмда. Тыгай куатлэ да вийан армий Лэнин-Сталин партий вуйлатымэ элыштэ вэлэ лийын кэртэш. Тыгай монолитный армийым ик капиталист элат ыштэн огэш кэрт. Капиталист эллаштэ салтакын налмэ пашазэ дэн крэсаньык-шамыч эксплоататор кашакын интэрэсыштым аралаш вынуждэн улыт. Совэт Ушэмысэ шэмэр-шамыч Йошкар Армийыш шкэнынштын интэрэсыштым,—пÿтынь калыкын интэрэсшым аралаш кайат. Йошкар Армий—тÿньаштэ йэдинствэнный армий, тудо мо вэрч кучэдалшашым раш пала. „Мо вэрч кучэдалшашым шинчышэ армий—сэнгаш лийдымэ“, манын Сталин йолташ ойлэн.

Иошкар Армий мом ышташ способно улмыжым граждан сар годым шкэнжын чаплэ сэнгымашыж дэнэ ончыктыш. Тунам импэриалист эл-шамычын полшэн шогымышт почэш пэш шуко тушман кашак совэт власть ÿмбак кэржалтыныт ыльэ. Но славный Йошкар Армий начар вооружонно лийын гынат, Лэнин—Сталин партий вуйлатымэ почэш тушман кашакым кырэн шалатэн. Мэмнан родинын талэ эргыжэ-шамыч—йошкарармэйэц-шамыч Царицыным, Пэтроградым чаплын аралэныт, Орьол да Каховка дэнэ бэлобандит кашакым кырэн шалатэныт. Пэрэкоп дэн Волочайэвский сопкым гэроичэский штурмоватлэныт.

„Мэмнан элыштэ калык ожно уждымо внутрэнний **моральнэ дэн политичэский йэдинствожо,** социалистичэский общэствын мораль дэн политичэский йэдинствожо создатлалтын“ (Молотов). Тидэ йэдинство Иошкар Армийын политик дэн моральный состойаньым эшэ кÿшкö нöлта, эшэ кугу вийым ышта.

Мэмнан Иошкар Армий шкэ калыкшэ дэнэ пэш пэнгыдын кылдалтын шога. Тидым СССР Вэрховный Совэтыш дэпутат-шамычым сайлымаш раш ончыктыш. Иошкарармэйэц-шамыч чыла калык дэнэ пырльа Вэрховный Совэтыш родинлан прэданнэ йэн-шамычым сайлэныт.

Сталинский пÿтилэткэ-шамыч куатлэ индустрийым пуэныт . Тидэ индустрий мэмнан армийым пэрвокласный тэхник дэнэ вооружитлэн. Иошкарармэйэц-шамыч у, соврэмьонный оружий-шамычым обладэватлэныт. Тидэ вий Сталинский Конституцийыштэ возымо совэт калыкын сэнгымашыжым нигэланат огэш пу. Кö мэмнан родинэ ÿмбак шакшэ кидшым шуйа гын, тудым гэроичэский Иошкар Армий шикш пуракын шалатэн пытара.

Тушман кашак Иошкар Армийын куатлэ вийжым раш палат. Садлан нуно армийыштэ шкэ шпион да врэдитэльский пашам ышташ тыршэныт. Но шакшэ прэдатэль, шпион—Тухачэвский да Гамарник кашакым разоблачитлымэ да кырэн шалатымэ.

Большэвик партий да пэрвой маршал Ворошилов йолташ вуйлатымэ мэмнан славный армий социалистичэский родиным чаплын орола.

...„Мэмнан Йошкар Армийым, Йошкар Флотым, Йошкар Авиацийым, осоавиахимым уло вий дэнэ вийандаш да пэнгыдэмдаш кÿлэш. Нимогай „случайность“ да мэмнан внэшнэ тушман-шамычын нимогай фокусышт мэмнам йамдылалтын шудымашэш авырэн ынжэ кэрт манын, войэннэ нападэньэ шучкылык ончылно пÿтынь мэмнан калыкым мобилизационно йамдылык состойаньыштэ кучаш кÿлэш...“

(*СТАЛИН*).

КАЗАКОВ МИКЛАЙ

Сэргэй Лазо*)

Йолташ бойэц, тый кучо пэнгыдын винтовкым.
Упшэтым нал, жаплан шыпланэ, гарнизон:
Шуэныт гад-влак паровозный топкыш
Шÿмбэл таҥнам—Сэргэй Лазом.

Мÿндÿр-мÿндÿр Сибирь тайга гоч йыр йонгалтын
Чыла чодрасэ пу шорткаш йÿк дэн сургэн:
„Чэвэрын, элын шолшо агитатыр!
Чэвэрын, командир-йолташ Сэргэй!“

Чурийыш вочшо шинчавÿдым ÿштын
Пуэн присьагым-кльатвым гарнизон:
„Мэ сэнгэна чыла бандитым кэрэк кушто,
Колаш, илаш, но сэнгэна, йолташ Лазо!“

Чылам таратышэ простой ойэтшэ
Патриотизм тулым ылыжтэн чонэш:
„Тунарэ вÿр кÿлэш крэдалын сэнгымашкэ,
Кунар ток шочшо шурно вÿдыжгым йодэш.“

Ойэтым знамыла саклэн, тушманым—шакшым
Шалатыш комондармын штык.
О йэсли, тый ужат гын тидэ сэнгымашым,
Йанэар кристальный большэвик!

Сэргэй, Сэргэй! Ончал кыньэлын эрык стройым:
Мочол сöрал элна, кузэ илаш йажо!
Эрэ шарна шэмэр айдэмэ шкэ гэройжым—
Садлан чонэшна кушкынат, йолташ Лазо.

Уэмын тÿзлана кумда Сибирь тайга.
Чийэн гранитым кушкэш элна.
Тайга ÿмбалнэ знамьэ кугэшнэн лойга—
Туҥамсэ бойым да гэройым ту ойла.

Шарналтэ, шÿм, мыньар колэныт эрык вэрчын!
Чапайэв, Щорс гэроймыт—шуко патриот!
Тунамак ужынит гэрой-влак тачсэ кэчым.
Садланак ÿмырышт илат тÿжэм ийгот.

1938 ий.

*) Сэргэй Григорьйэвич Лазо —граждан сарын ик талэ гэройжо. Тудо граждан сар годым Дальнэвостокым йапонэц кашак дэч утарымаштэ гэроичэский кучэдалын. 1920 ий апрэль тылзыштэ йапонэц кашак Сэргэй Лазом паровоз топкэш йÿлалтэныт.

„МЭ ТЫНЫСЛЫК ВЭРЧ ШОГЭНА ДА ТЫНЫСЛЫК ПАШАМ ОТСТАИВАТЛЭНА, НО МЭ ЛӰДЫКТЫМАШ ДЭЧ ОНА ЛӰД ДА САР ЫЛЫЖТЫШЭ-ШАМЫЧЫН ПЭРЫШЫШТЛАН ПЭРЫМАШ ДЭНЭ ВАШМУТ ПУАШ ЙАМДЭ УЛЫНА“ (СТАЛИН).

МУЖЭСТВЭ ШКОЛ

Кажнэ ийын Йошкар Армий радамыш да бойэвой корабль-шамычыш шӱдӧ тӱжэм дэнэ самырык йэнг-шамыч родина о н ч ы л а н шкэнынштын свäщэннэ долгыштым шукташ — социалистичэский государствым аралаш толыт. Самырык бойэц-шамыч армийыштэ войэннэ дэн политичэский шинчымашым, соврэмэннэ бойын тэхникшым п а л э н налмэ дэч посна шкэнынштым смэлостьэш, чытымашэш, физичэский в и й э ш воспитатлат.

Йошкар Армийын илышыжэ чаплэ гэроизм примэр дэнэ пойан.

Кӧ Йошкар Армийын рьядовой бэспартийный бойэц Василий Дмитриэвич Барановын чаплэ сэнгымашыжым ок шарнэ. Тудо йапон-манчжур ?нальотчик-шамыч дэч дальнэвосточный границым аралымаштэ нэлын сусыргэн ыльэ. Тушман тудым шкэнжын тэрриторийыш мэмнан войэннэ тайным палэн налашлан нангайэн. Тугэ гынат, ни пэш чот орландарымаш, ни ондалкалэн сӧрымаш, ни лӱдыктылмаш лӱддымӧ йошкарармэйэцым куатлэ вольажым кӱрлын кэртын огытыл. Баранов дэч палэн налаш тушманлан нимомат вэрэштын огыл. Тудо сусыр дэнэ орланэн колэн. Калыкын тидэ достойно эргыжэ шкэнжын долгышлан пытартыш шӱлалтыш мартэ вэрный кодын.

Вэс йошкарармэйэц—пограничник Иван Труновын гэройский поступкыжо кажнэ совэт гражданинын кумылжым нӧлта. Тудо шкэнжын кок йолташыж дэнэ—йошкарармэйэц Джуканов да Стэшэнко дэнэ ССР Ушэмын срэднэазиатский границыштыжэ шкэ участкыжым ончэн савырнэн. Тидэ жапыштэ границым пудыртышо кугу бандэ совэт пограничник-шамыч ӱ м б а к кэрылтын да лӱйкалаш тӱнгалын. Стэшэнком пуштыныт, а Джукановын йолжо сусыргэн. Трунов Джукановым заставыш полышым йодаш колтэн, а шкэжэ бандит-шамычын отрьядшэ ваштарэш постэш кодын.

Лӱддымӧ бойэцым луатвич бандит авырэн. Трунов чарныдэ лӱлдын, тушман ӱмбак гранатым кышкэн, кок шагат жа совэт мландым аралэн шкэнжын постшым кудалтэн огыл. Тудо кандаш бандитым пытарэн да молыжым полыш толмэш кучэн шогэн. Полыш толын шумэк, бандит какакын шайкыщт пытаралтын. Доблэсть дэн гэройствылан правитэльствэ Труновым Красное Знамени Ордэн дэнэ ваградитлэн.

Социализмын а р м и й ж э тыгай гэрой-шамычым шагал огыл воспитатлэн. Нуно кэч могай жапыштат родина вэрч, Лэнин-Сталинын пашашт вэрч илышыштым пуаш йамдэ улыт.

Куатлэ линкор, крэйсэр, миноносэц, подводно лодко-шамыч мэмнан тэнгыз границынам чаплын оролат. Красчофлотэц-шамыч кажнэ кэчын войэннэ шинчымашым утларак палэн налыт. Нуно тэнгызыштэ тушманым вашлийаш кэч могай условийыштат йамдэ улыт. Нунылан кэч могай шторм дэнэ тӱтан мардэж шучко огыл.

Войэннэ льотчик д э ч шкэм пэнгыдын кучымаш, выдэржкэ, смэлость трэбытлалтэш. Льотчиклан лӱдмаш чуждо гын, льотчик куатлэ вольажэ дэнэ обладатла гын, тудо эн нэлэ положэньэ гычат нэврэдимэ лэктэш.

Йошкар Армий—мужэствэ школ. Тыштэ кэчэ йэда соврэмэнный сар тэхникым тунэмын шогат. Тидэ армий тушманым совэт мландыш ок пурго вэлэ огыл, а тунамак мэмнан ӱмбак кэрылташ тӧчышӧ тушманым тудын тэрриторийэшыжэ, тудын вӱдэшыжэ кыраш тӱнгалэш.

Л. Глаголин.

КРОНШТАДТ НАЛМАШ

(Граждан сарыштэ участник, ордэноносэц—Быстрäков йолташын Йошкар-Оласэ молодьожный погынымаштэ ойлымыж гыч)

1921 ий март тылзыштэ Кронштадтыштэ эсэр,кадэт-шамыч мäтэжым организоватлэныт. Нуно Пэтроградым налаш да Совэт властьым пытараш задачым шындэныт.

Мый тидэ жапыштэ Смолэнск олаштэ командирский курсышто тунэмам ыльэ. Мäтэж тӱнгалмэк, мэмнам Кронштадтысэ контррэвольуционный восстаньым шалаташ колтышт. Мый пэрвой курсант бригадыш вэрэштым. 16 мартыштэ мэ йӱд йӱмал могырым „Лисий нос“ лӱман мэстэчкэ гыч наступатлаш йамдылалтна. Тидэ мэстэчкэ гыч Кронштадт крэпостьыш 15 киломэтр нарэ лийэш. Кронштадт мартэ мланна эша кум портым налаш кӱлэш ыльэ.

17 март ваштарэш мэ чыланат ош халатым чийэн наступатлаш тӱнгална. Наступатлаш ӱмбачын вэрэштэ. Ий ӱмбалнэ нимогай окопым, авырымашым ышташ ок лий. Адак мäтэжник-шамычын мӱндыркӧ лӱйшӧ тэнгыз орудийышт, прожэкторышт, тылэч молат лийын. Тидэ орудий дэнэ нуно мэмнан ӱмбак гына огыл лӱлдыныт, мэмнан наступатлымэ корныштo, и й ы ш т пудыртылныт. Садлан пэлэн винтовко, пулэмьот дэч посна пудыргышо ий улмо вэрлаштэ вончашлан пэлэн онгам налаш вэрэштын. Ошкылын кайаш йӧршын огэш лий ыльэ. Мäтэжник - шамыч эртак прожэктор дэнэ волгалтарыльыч. Садлан 15 киломэтр нарэ эрэак мӱшкыр дэнэ нушкын кайэн улына.

Условий пэш нэлэ лийын гынат, йошкар бойэц-шамыч вуйыштым ышт сакэ. Эрэак ончыко да ончыко кайышна. Тидэ йӱдымак 6-шо портым сэнгэн нална. Тушто восстатлышэ 600 утла матросым плэным нална. Эрлашыжым адак кодшо кок портым нална. Кронштадтым аралэн шогышо порт-шамыч мэмнан кидыш вэрэштыч. Ындэ ончылнына Кронштадт крэпостьым налшаш задачэ шога.

Мэ тидэ кэчынак, 18 мартыштэ Кронштадтыш наступатлаш тӱнгална. 2 час йӱдым „ура!“ кычкырэн Кронштадт крэпостьыш пурышна.

Йошкар Армий кэчылан лукмо плакат гыч.

Полковник С. ГУРОВ

Сэнгаш лийдымэ Йошкар Армийын гэроичэский корныжо

1917 ийсэ фэвральский б у р ж у а з н о-дэмократичэский рэвольуций дэч вара большэвик партий вуйлатымэ почэш пашазэ класс тунамак йошкар гвардийын отрьадшэ-шамычым формироватлаш тӱнгалын. Фабриклаштэ, заводлаштэ, мастэрскойлаштэ да типографийлаштэ бойэвой дружин-шамыч ышталташ тӱнгалыныт. Октьябрь кэчылаштэ буржуазийын правитэльствыжым поктэн колташ да властьым налаш тидэ вий сита ыльэ.

1918 ийын тӱнгалтышыжлан совэт властьын кӧргысӧ контррэвольуций вэлэ огыл, тӱжвал могырсо импэриалист-шамычат угрожатлаш тӱнальыч. Тунам палэ лийэ—Йошкар гвардий вий гына ок ситэ. Бэлогвардэйэц да интэрвэнтшамыч ваштарэш кучэдал кэртшэ рэгульарный армийым ышташ кӱлэш ыльэ. Лэнинын да Сталинын инициатившэ дэнэ тыгай армий ышталтын.

* * *

Йошкар Армий граждан сарыштэ кучэдалмашэш кушкын, пэнгыдэмын да шуаралтын. 1918 ийыштэ Поволжьышто чэхословак-шамыч восстатлэныт. Уралыштэ Дутов дэн Толстой гэнэрал-шамыч, Сибирьыштэ—Колчак, йугышто—Калэдин, Алэксэйэв, Корнилов да Краснов гэнэрал-шамыч осалланэныт.

Украиным гэрманский импэраторын войскажэ-шамыч шупшын налыныт. Нэмэц-шамыч почэш Совэт рэспублик ваштарэш Англий, Франций, Йапоний да моло буржуазный государствэ-шамыч шкэ войскаштым колтэныт.

Чыла вэрэат, кушко захватчик-шамычын йолышт тошкалын гын, пашазэ дэн крэсаньык-шамыч кугу социалистичэский рэвольуцийын сэнгэн налмашыжэ дэчын лишитлалтыныт: капиталист-шамыч завод дэн банк-шамычым мӧнгэш налыныт, помэщик кашак имэньыштым мӧнгэш пӧртылтэныт, пашазэ дэн крэсаньык-шамычым прэслэдоватлэныт, нунын кокла гыч ончыл-шамычым тьурмаш шындылыныт, лӱйкалэныт.

Интэрвэнт да бэлогвардэйэц кашакын армийышт пэш чаплын вооружатлымэ ыльыч. Нунын ваштарэш начарын вооружатлымэ, опытдымо самырык Йошкар Армий шогэн.

Гыгай нэлэ, йӧсӧ условийыштат Йошкар Армий мировой капиталын армийжым шалатэн да пытарэн, нуным совэт мландэ гыч поктэн колтэн.

* * *

1918 ий кэнгэжым фронтын эн опасный участкыжэ Царицынский фронт улмаш. Ошо-шамыч Царицыным шупшын налаш, Сэвэрный кавказым пӱчкаш, тидын дэнэ шужэн илышэ элым кинде дэч лишитлаш толашэныт.

Рэспубликлан тыгай опасный жапыштэ Лэнин Царицыныш Сталин йолташым колта.

Сталин йолташ Царицын оборонитлымашым организоватлэн да тудым тӱкаш лийдымэ крэпостьыш савырэн. Сталин йолташ дэнэ пырльа йӧршэш ик ой дэнэ Ворошилов йолташ ыштэн. Тудо шкэ отрьадшэ дэнэ Украин гыч Дон гоч Царицын дэк толын лэктын.

Ошо-шамыч Царицын дэк кум кана толыныт, но чыла годымжат нуно шалаталтыныт да мӧнгэш чымэныт. Сталин йолташ вуйлатымэ Йошкар Армийын доблэстный полкшо шамыч Царицыным аралэн кодэныт, тудым тушманлан пуэн огытыл.

Сталин да Ворошилов йолташмытын Царицыным обороньатлымэ годым Сэрго Орджоникидзэ йолташ Сэвэрный Кавказыштэ тыгыдэ партизанский отрьадла гыч рэгульарный Йошкар Армийым формироватлэн. Снарьад дэн патрон-шамыч укэ ыльыч, вооружэний ситэн огыл. Тидым ончыдэ Орджоникидзэ йолташ Лэнинлан возэн: „Ушална... тӧр огыл кучэдалмаштэ мэ чыланат колэна, но шкэнан чэстьнам куржмаш дэнэ огына шӱктарэ“.

Царицын дэч поктэн колтымо ошо-шамыч Астрахань гоч Урал дэк пурашрэшитлэныт. Но тыштат нуным шалатымэ.

Астрахань лишнэ Йошкар Армийын бойэвой опэрацийжэ-шамычым Сэргэй Миронович Киров вуйлатэн. К и р о в вуйлатымэ лулатикымшэ Йошкар Армий ошо-шамычым шалатэн.

1918 ий Колчак адмиралын ош армийжэ наступлэныш куснэн. Колчаковэц-шамыч Пэрмым налыныт, Вäткылан лӱдыкшым ыштэныт. Колчак английский войска-шамыч да Архангэльск дэч выступатлышэ бэлогвардэйэц-шамыч дэнэ ушнынэжэ ыльэ.

Партий ЦК Восточный Фронтым (Колчак ваштарэш) Сталин дэн Дзэржинский йолташ-шамычым колтэн. Восточный фронтын Йошкар Армийжэ-шамыч вашкэ порьадкыш кондалтыныт да 1919 ий йанварьыштэ наступлэныш куснэныт Но Колчак сдаватлалтын огыл. 1919 ий шошым Дэникинын командо-

ПАРТИЙ дэн ПРАВИТЭЛЬСТВЫН ЗАДАНЬЫШТ ШУКТАЛТЫН

И. Д. ПАПАНИН.

П. П. ШИРШОВ.

Э. Т. КРЭНКЭЛЬ.

Е. К. ФЭДОРОВ.

ПАПАНИНЛАН, ШИРШОВЛАН, КРЭНКЭЛЬЛАН, ФЭДОРОВЛАН

Отвэтствэннэ заданьым сэҥымаш дэнэ шуктымыланда Тэндам поздравльатлэна. Тэндан гэроичэский пашада дэнэ мэмнан пӱтынь элна гордитлалтэш. Тэндан Москошко пӧртылмыдам вучэна.

Иза-шольо салам!

И. СТАЛИН, В. МОЛОТОВ, К. ВОРОШИЛОВ, Л. КАГАНОВИЧ, М. КАЛИНИН, А. МИКОЙАН, В. ЧУБАРЬ, А. АНДРЭЙЭВ, С. КОСИОР, А. ЖДАНОВ, Н. ЙЭЖОВ, Г. ПЭТРОВСКИЙ, Р. ЭЙХЭ, Н. ХРУЩЭВ,

ОСТАЛЬЦЭВЛАН, БАРСУКОВЛАН, КОТЦОВЛАН „ТАЙМЫР" дэн „МУРМАН" командэ шамычлан

Папанинын чаплэ экспэдицийжылан полышым шумаштэ задачым блэстьащий шуктымыланда мэмнан благодарностьым да чыла Совэт калыкын благодарностьшым приниматлыза.

Тэндан отважнэ да самоотвэржэннэ пашада дэнэ гордитлалтына.

Иза-шольо салам!

И. СТАЛИН, В. МОЛОТОВ, К. ВОРОШИЛОВ, Л. КАГАНОВИЧ, М. КАЛИНИН, А. МИКОЙАН, В. ЧУБАРЬ, А. АНДРЭЙЭВ, С. КОСИОР, А. ЖДАНОВ, Н. ЙЭЖОВ, Г. ПЭТРОВСКИЙ, Р. ЭЙХЭ, Н. ХРУЩЭВ.

СТАЛИН, МОЛОТОВ, ВОРОШИЛОВ, КАГАНОВИЧ Л. М., КАЛИНИН, МИКОЙАН, ЧУБАРЬ, АНДРЭЙЭВ, КОСИОР, ЖДАНОВ, ЙЭЖОВ йолташ-шамычлан Лэдокол „Ермак"—ШМИДТЛАН

Мланна пумо заданьым шуктымо нэргэн рапортоватлаш бэзграничнэ пийалан улына. Сэвэрный польус гыч тӱҥалын сэвэрный широтан 75 градусыж дэк шумэшкэ чыла палэмдымэ исслэдованьым мэ тичмашньэк эртарэн улына да ийын коштмыжым, гидрологийым да мэтэорологийым изучатлымаштэ мэ цэнный научный матэриалым погэн улына, трагитационно ийын да магнитнэ измэрэньым шуко кана ыштэнна, биологичэский исслэдованьым ыштэн шуктэн улына.

1 фэвральыштэ, 74 градусышто мэмнан ий шуко ужашлан шэлмэ годымат, тидэ условийлаштэ мэ чыла ыштэн кэртшаш набльудэньым ыштэн шогэн улына. Пашам ӱшанэн ыштэн улына, шкэнан судьба вэрч ик минутат бэспокоитлэн онал, мэмнан кугу родинана шкэ эргыж-шамычым колтэн, нуным нигуанмат ок кодо манын шинчэн шогэн улына. Партийын, правитэльствын, шэргэ Сталин йолташын да чыла совэт калыкын шокшын тыршымышт да вниманьышт мэмнам чарнымдэ поддэрживатльэныт да чыла пашам сэҥымаш дэнэ эртараш обэспэчитлэныт. Тидэ час жапыштэ 70 градусат 54 минут нордовой, 19 градусат 48 минут вэстовой координатэш да 274 сутка жапыштэ 2.500 утла километр вэрым ийын кайэн мэ ийнам кодэн кайэна. Сэвэрный польусым сэҥэн налмэ нэргэн увэрым мэмнан радиостанцийна пэрвой увэртарыш, родина дэнэ ӱшанлэ свäзьым обэспэчитлыш да тидэ тэлэграмм дэнэ шкэнжын пашажым пытара.

Мэмнан элын йошкар флагшэ ий ӱмбалнэ лойгалтын шогаш тӱҥалэш.

Папанин, Крэнкэль, Ширшов, Фэдоров.

„Сэвэрный польус", 15 часат 55 минут.

ваньышкыжэ ушымо йугын ош армийжэ-кашак Донбассым шупшын налыныт. Колчак Дэникин дэнэ ушнаш шонэн, Колчакын 300 сӱжэм йэнган армийжэ Волга дэк кайаш тӱҥалын.

Колчакым шалатымэ план Владимир Ильич Лэнин вуйлатымэ почэш ышталтын. Восточный фронт армийын йужный групвыжым вуйлаташ М. В. Фрунзэ назначитлалтын. Шкэ бойэвой соратникшэ-шамыч — Чапайэв да Бльухэр дэнэ пырльа Михаил Васильэвич Фрунзэ Колчакым шалатэн.

1919 ий шошым Пэтроград дэк Йудэнич лишэмын. Фронтыш Цэнтральный Комитэт угычын Сталин йолташым колта Тудо вашкэ ошо кашак вашторэш отпорым организоватла. Йудэнич шикшалтын. 1919 ийыш э Англий, Франций да Амэрик дэч снарьажэньым налын тудо эшэ ик кана Пэтроградым налаш тӧчыш. Нӧ Питэрысэ пашазэ-шамыч Сталин йолташын опытшо почэш тидэ годымат Йудэничым шалатэныт.

1919 ий октьабрьыштэ Дэникинын ош армийжэ Орьолым налын. Московлан йӱдмаш лийын. Лэнин—Сталин партийын ӱжмыжӧ почэш Совэт рэспубликын трудовой калыкшэ шкэ Йошкар Армийжылан полшаш киньэлын. Лэнинын ойжо почэш партий ЦК Йужный фронтыш Сталин йолташым колта.

Сталин йолташ Дэникиным шалаташ шкэ гэниальный планжым луктэш. Тудын планжэ измэнник Троцкийын планжэ вашторэш лийын.

Сталин йолташын планжым пэш вашкэ Лэнин утвэрдитлэн. Кок тылзэ жапыштэ йужный фронт сталинский планым шуктэн. Дэникинэц шамычлан пэрвой ударым Сэрго Орджоникидзэ вуйлатымэ войскасэ группо пуэн. Дэникинын армийжэ паничэски мӧнгэш чакнаш тӱҥалын. Ворошилов да Будьонный йолташмыт вуйлатымэ Пэрвой Конный армий ош конницым шалатэн,

Сэвэрный Кавказын западный ужашыжым Киров вуйлатымэ XI-шэ армий утарэн. Каспийский тэҥызын вэс вэлыштыжэ Кара-Кум пустынь гоч В. В. Куйбышэв вӱдэн каймэ Туркэстанский фронтын войскажэ-шамыч шкэ лэгэндарный походыштым ыштэныт.

1920 ий шошым Совэт рэспублик ӱмбак Польша сарым увэртарэн, бэлопольак кашак Кийэвым налыныт.

Тидэ годымат положэньым утараш Сталин йолташ колталтын. Ик мыньар жап гычын Иошкар Армий польак кашакым шкэ тэрриторийэшышт шалаташ тӱҥалын.

Йошкар Армийын бэлопольак-шамычым шалатымыжэ жапыштэ бэлогвардэйский барон Врангэль вуйжым нӧлталын.

Партий Цэнтральный Комитэт Сталин йолташлан мэждународный контррэвольуцийын послэдышыжым—Врангэльым шалаташ поручитла.

Сталин йолташ Врангэльым шалатымэ планым ышта, но чэрланымылан кӧра Сталинлан пашам чарнаш вэрэшгын. Сталин йолташын тӱҥалмэ пашажым М. В. Фрунзэ шуктэн шогэн.

Граждан сарын пытартыш эпизодшо Дальный Востокышто лийын. Йапон интэрвэнт-шамыч Дальный Востокым шкэ кидышкышт погэн налаш шукэрсэк тыршэныт. Но партизанский отрьадлашкэ ушнышо сибирьысэ пашазэ дэн крэсаньык-шамыч шкэ крайыштым пэҥгыдын аралэныт.

1922 ийыштэ партизан отрьад-шамыч гыч калык рэвольуционный армий ышталтын. Тидэ армий Волочайэвский дэн Спасский штурмыш кайэн. Славный гэрой-шамыч 40 градусан йӱштыштӧ, чульэмьот, пушко да винтовко дэнэ лӱлтмӧ вошт, 12 радан проволочно заграждэньэ гыч Волочайэв маркэ шуыныт да тудым сэнэн налыныт.

Граждан сар пытыш. Партий, Лэнин колымо дэч вара: „мэмнан Иошкар Армийым да мэмнан Йошкар Флотым пэҥгыдэмдаш" кльатвым пушо Сталин йолташ, мэмнан элын обороноспособностьшым пэҥгыдэмдаш нойыдэ тыршат Кок сталинский вичийаш-шамычыштэ Иошкар Армий вийан, сэҥаш лийдымэ армий лийын.

Мэ совэтский Войэнно-Морской Флотын кушмашыжым вийангдэнна.

Калык тушман-шамыч, троцкистско - бухаринский шпион да дивэрсант-шамыч мэмнан Йошкар Армий радамыш шӱшкылташ, тудын вийжым лушкыдэмдаш да шушаш сарыштэ мэмнан элым фашист-шамычлан ужалаш тӧчэныт. Мэ фашистский нэчистьым Йошкар Армий радам гыч ӱштын луктынна. Мэмнан Йошкар Армий эшэ вийанрак, эшэ куатлырак лийын!

Кугу Октьабрь социалистичэский рэвольуцийын XX-шо ийыштыжэ парадыштэ Совэт Ушэмын маршалжэ Ворошилов йолташ тыгэ ойлэн:

„Пашазэ-Крэсаньык Йошкар Армий, Пӱтынь Совэт ушэм сэмынак, кэч кунамат уло тӱньа дэнэ тынысын илаш эрэ йамдэ. Но тушак Йошкар Армий шэмэр-шамычын элышт ӱмбак кэрылташ тоштшо тушманым пуракын пыгараш кэч кунамат йамдэ.

Мэмнан армий нападэньылан огыл, мэмнан родинна ӱмбак тушманын кэрылтмыжэ мартэ вэлэ огыл ила. Тушман мэмнан армийым нападатлыкта гын, мэмнан армий альэ мартэ нападатлышэ чыла армий дэчат вийан нападатлышэ лийэш".

Марий АССР-ын самырык пилотшо-шамыч. Шола гыч пурлашкэ: Суворов Я., Милайэв, Письмэнов; ўлнö— Парфьонов, Липатников, Орлов.

БОЛЬШЭВИК-ШАМЫЧЫМ НИГЭАТ ОГЭШ СЭҤЭ

(Граждан сарыштэ участник Балтфлотын ожнысо морäкшэ А. И. Карачаров йолташын Йошкар-Оласэ молодьож погынымаштэ ойлымыжо гыч).

Фэвральский рэвольуций мэмнам Вотничэский заливэш (Швэций) вашлийын. Но офицэр-шамыч мланна кугыжам лукмо нэргэн ойлэн огытыл. Кугыжа лукмым мэ март тылзэ пытартышыштэ гына палэн улына.

Тидыжат случайнэ лийын. Мэмнам чэркыш йумылташ нангайэныт. Тышкак отпуск гыч толшо матрос-шамыч погынэныт. Нуно мланна Российыштэ кугыжам луктыныт, манын ойлышт. Мэ тунамак чэркэ гыч лэктын, чэркэ воктэнак кугу митингым ыштышна. (Поп шкэтшэ чэркэш шогэн кодын). Тидэ митингэш мэ большэвистский рэшэнийым приниматлэн, Рэвольуционный комитэтым сайлышна. Чыла офицэр-шамыч тидэ комитэтлан подчинäтлаш тўҥальыч. Командир-шамычым мэ шкэ сайлаш тўҥална. Контррэвольуционэр офицэр-шамычым Рэвольуционный комитэтын приказшэ почэш арэстоватлышна. Тидэ кэчэ гыч мэмнан флот рэвольуционный флотыш савырныш.

Финльандийыштэ совэт властьым установитлаш мэмнан флот финльандийысэ пашазэ-шамычлан пэш кугу полышым пуыш. Нэмэцкий интэрвэнт-шамыч ваштарэш гэроичэский кучэдал шогыш.

1918 ий март тылзыштэ мэ Брэстский договор почэш Финльандийым кодэн Пэтроградыш толшаш улына ыльэ. Тидэ жапыштэ нэмэцкий интэрвэнт-шамыч Финльандийыш наступатлаш тўҥалыныт. Финльандийысэ пашазэ-шамыч мэмнан дэчын полышым пуаш йодыч. Но мэмнан жап кайаш шуын. Тугэ гынат, мэ кок лэдоколым налын, Наго лўман островыш наступатлаш тўҥална. Тидэ островыште нэмэцкий интэрвэнт-шамычын главный вийжэ ыльэ. Нуным тушак йöршын шалатэн пытарэнна.

Кызыт мэмнан Йошкар Флот эн вийан флот лийын. Совэт эл тушманлан мландэ ўмбачат, йуж гычат, тэнгыз гычат пэнгыдэ отпорым пуэн кэртэш.

Иошкар Армий кэчэ лўмэш погынымаш

21 фэвральыштэ Иошкар-Ола Лэсотэхничэский институтын актовый залэшыжэ 1917 да 1918 ийыштэ шочшо допризывник-шамычын Иошкар Армийлан XX ий тэммэ лўмэш погынымаш лийэ.

Иошкар Армийын гэроичэский корныжо нэргэн докладым Марий АССР воэнный комиссар Донской йолташ ыштыш. Тудын почэш НКВД пашайэҥ ордэноносэц Попов йолташ выступатлыш.

Погынымаш дэч вара допризывник-шамычлан „Дочь родины“ лўман йўкан кино ончыкталтэ. **Ал. Сок.**

Капиталист эллаштэ

Китайский троцкист кашак йапонский импэриализм службышто

Йапонский агрэссор ваштарэш китай калыкын кучэдалаш тўҥалмэ пэрвой кэчэ гычак китайский троцкист-шамыч бандэ калык массын кучэдалшэ вийжым тўрлö сэмынат пудраташ тöчэныт. Йапонский штабын ончыктымыжо почэш прэдатэль-шамыч эн ончычак Китайын войэннэ куатлыкшым лушкыдэмдаш тöчэныт. Калык прэдатэль-шамыч кокла гыч шукыштым разоблачитлымэ да лўйэн пуштмо.

4 фэвральыштэ Линьфын олаштэ (Шаньси провинций) троцкист бандын главарьжэ матэрый шпион Чжан Му-таом арэстоватлымэ. Шпионым Линьфынь ола ўмбак йапонский самольот-шамыч толмо годым условный знакым пуаш тöчымыжö годым поличнэ кучымо. Олаштэ илышэ-шамыч тудым тунамак кучэныт да кырэныт. Чжан Му-таон квартирыштыжэ обыскым ыштымэ годым 73 ручной гранатым, 8 рэвольвэрым да 742 патроным мумо. Тидэ жапыштак троцкистский литэратур складым мумо. Шпион квартирыштэ оружийым мумаш китай троцкист-шамычын тылыштэ бандитский заговор йамдылымыштым ончыкта.

Чжан Му-таом арэстоватлымэк олаштэ пэш шуко вэрэ погынымаш эртаралтэш. Калык йапон развэдкэ агэнтым лўйэн пушташ трэбоватла. Разоблачитлымэ шпионын прэдатэльский пашажэ Шаньси провинцийыштэ вэлэ огыл, моло вэрлаштат шыдым луктын. Чжан Му-таом арэстоватлымэк „Синьхуажибао“ газэт правитэльствэ дэн Китайын пўтынь калыкшым китай калыкын интэрэсшым прэдатлышэ контррэвольуционно троцкизм ваштарэш рэшитэльнэ кучэдалаш да троцкист агэнт-шамычым куклэн пытараш ўжэш.

Иал озанлык коммунист школышто тунэмшэ-шамыч 18 фэвральыштэ противогаз дэнэ лыжный походым эртарэныт. Сўрэтыштэ: тунэмшэ-шамыч лыжный походышто (Иошкар-Ола).

ОСОАВИАХИМ РОҤГО РАЙСОВЭТ ОК ПОЛШО

Роҥго районышто осоавиахим пашам пэш начарын шындымэ. Вэрласэ пэрвичный организаций-шамыч Осоавиахим район совэт дэч нимогай полшымат ужын огытыл. Сандэнак нунын кокла гыч йужышт кнага ўмбалан вэлэ кодыныт. Тэвэ Вэликополь йал совэт „Пашазэ“ колхоз пэлэнсэ пэрвичный организацийым шукэртак почмо. Пытартыш жапыштэ тидэ организацийын пашажэ йöршэш шулэн.

„Ворошиловский стрелок“ значоклан нормым сдатлаш винтовкат, патронат уло. Тугэ гынат, нормо сдатлымашым организоватлымэ огыл. Осоавиахим райсовэт гыч тидэ организацийыш практик полыш пуаш иктат толын огыл. Осоавиахим организацийым вуйлаташ комсомолэц Фэдоров йолташым шогалтымэ ыльэ, но тудо нимо пашамат ок ыштэ.

Школласэ осоавиахим организаций-шамычат шкэ пашашт дэнэ моктанэн огыт кэрт. Вэрхний-Ушнур пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ организацийым почмылан кум ийат эртэн, а пашажэ гын огэш кой.

Тышэчын палэ: Осоавиахим районысо совэт вэрласэ организаций-шамычын пашашт дэнэ йöршэш ок интэрэсоватлэ. Эсогыл район цэнтрыштат ик организацийат пашам сайын ок ыштэ. Осоавиахим райсовэт вуйлатышэ Долгирэв йолташ шкэ кабинэтыштыжак шинчэн жапым эртара, пашам сайэмдаш ок шоно.

И. Савэльйэв.

РАЙКОМОЛ ПОЛЫШЫМ ОГЭШ ПУ

Прамнэк лўм колхоз пэлэнсэ комсомол организацийыштэ (Пэктубай район) массэ-политик воспитательный пашам начар организоватлымэ. Политучобо ок эртаралт. Комсомол погынымаш пэш шуэн лийэш.

Нэсойузный молодьожым мондэныт. Нунын коклаштэ пашам огыт ыштэ. Садлан комсомол организацийын кушмашыжэ йöршын укэ.

Комсорг **Корольов А.** комсомол организацийын пашажым сайэмдаш огэшат шоналтэ. Райкомол да тудын сэкрэтарьжэ Потапов йолташ нимогай полышым огыт пу.

Донский.

Тöрлатымаш

21 фэвральыштэ лэкшэ 17-шэ номыран „Рвээ Коммунист“ газэтын 4-шэ страницэ 4-шэ дэн 5-шэ колонкыштыжо „Каникул „мэшайэн“ лўман статьа пэчэтлалтын.

Дэжурный рэдактор **П. Щэрбаков** йолташын полосам бэзотвэтствэннэ лудмыж дэнэ кугу йоҥылыш лийын.

Тидэ статьаштэ 4-шэ абзацым тыгэ лудман: „Вэт тидэ организацийыштэ ситыдымаш пэш шуко уло. Но комсомол комитэт сэкрэтарь Льовин йолташ тидым пытараш шонэн огыл“.

Пытартыш абзацыштэ 13 строка дэч вара „ситымашым“ манын лудман огыл, а „ситыдымашым кўчык жапыштэ пытараш“ манын лудман.

Титаканлан мэрым ыштымэ.

Йошкар-Оласэ допризывник-шамыч лыжный походышто.

Врид. отв. редактора— И. М. МУЗУРОВ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 74, телефон № 90. | Упол. Главлита Мар. АССР А—121. Тираж 3000 экз. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата. Из-во „Марий Коммун“.